

PEST, II. félv.

40. szám.

Öktóber 3. 1872.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön.	Előfizetési ár : helyben félfévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre félfévre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr.	A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri fölvetelért 1 frt, 10 soron fölül, egyszeri közlésért 2 f., hatöbbször közöltetik, 1 f. 50 kr, számítatik.
---	---	---

A pápa jelentősége a világra nézve. *)

A pápa mindenelőtt e földön a tekintély képviselője. Az embernek szüksége van szabadságra, de szüksége van tekintélyre is, és ha valaki szabad választásomra hagyná: szabadságot akarok-e tekintély nélkül, vagy tekintélyt szabadság nélkül, minden habozás nélkül az utóbbit választanám, mert tekintélyvel főnállhat a világ, de csupán szabadsággal nem. Manap nagy hiányát érezzük a tekintélynek. Ez korunk egyik legnagyobb baja. E baj ellen panaszkodnak a szülők, kik visszaemlékeznek, hogy ifju éveikben sokkal több engedelmességgel és kegyelettel viseltettek szüleik iránt. E baj ellen panaszkodnak a tanítók, kik bevallják, hogy nincs nehezebb, mint az ifjuság közt a fegyelmet fenntartani. Bizony nincs tekintély! Kérdezzük meg a fejedelmeket; nem tudom pontosan a neveket, de azt tudom, hogy tiznél több a trónfosztott király, kik mint magán-emberek élnek, mivel nincs több tekintély! De hát vajjon a tekintély ezen hiánya miatt erkölcsileg bukni fog a világ? Nem, mert a tekintély még képviselve van a pápa által. A pápa csak nem rég is hatalmas ur, király volt a királyok közt, ki népek fölött uralkodott. Azt gondolnók, e külsőségektől függ ezen férfi tekintélye. Ma a pápa szegény ember, mert alamizsnát fogad el, a ki pedig alamizsnát elfogad, az szegény. És nem uralkodik többé Romának még ugynevezett leonini része fölött sem, melyet az olasz kormány hazug módon mint oly helyet ajánlott föl, hol fejedelmi jogait csorbittatlanul gyakorolhatja; a koronát, melyet a pápák 19 századon át viseltek, letépték fejről, semmije sincs, — és mégis van tekintélye. Azért engedte Isten, hogy megfosztassék mindenétől, hogy csak három szava legyen, és e három szóért van tekintélye. E szavak : Te vagy Péter, és e sziklára épitem az én anyaszentegyházamat. Másodszor : Te birod a mennyek országa kulcsait. Harmadszor : Legeltesd bá-

rányaimat, legeltesd juhaimat. Nem rég egy élezcslapban a három (osztrák, német és orosz) császári korona mellé a pápai korona volt állítva. A három császári korona bizonyára nagy hatalmat képez, de a pápai korona hatalma még sokkal nagyobb, mint a három császári korona együttvéve. Mert e korona hatalma kiterjed minden világrészre, nincs sziget a távol tengereken, hol a népek szeretettel, tisztelettel nem viseltetnének a pápa iránt, hol a lelkek királyáért nem imádkoznának. Azért volt lehetséges, hogy ezer fejedelmet gyűjtsön maga köré, a mit a világ semmiféle más fejedelme nem tehet meg. Kimondotta, hogy jőjjenek, és ők, kiknek kezeibe nyugodtan teszszük le lelkeinket, összegyülekeztek a trónfosztott pápa köré. Ha minden püspök és áldozár s a katolikusok milliói oly tekintélyvel bírnak, hogy ha a pápa parancsol, ők engedelmeskednek, ha ő tanít, ezek hisznek, ha áld, Istennek hálát adnak : hiszszük-e, hogy ezen sok milliónak példája nem üdvös lecke azokra nézve, kik e tekintélynek végmaradványát is elvetették?

Mindig eszembe jut az eszes és esztelen szüzekről szóló példázat. — Mi vagyunk az eszes szüzek, amazok az esztelenek, az olaj a tekintély. Ha az esztelenek olaja elfogy, és a lámpa kialuszik, akkor el fognak jönni és így szólnak : Oh adjatok a ti olajtokból, mert lámpáink elaludtak. — Miként világítá be a világot azon férfi, ki a Tuileriákban ült, mint környezték e napot a fejedelmek holdak gyanánt : és most olajat kér tőlünk. — Elég volt két nap, és a homokra épített tekintély összeomlott, és azon hölgy, kit személye képviselője gyanánt hagyott vissza, alig talált bérkocsit, melyen Párisból kimenekülhetett. — Ily tanulságokat

*) Kivonat Moufang mainzi kanonok egy beszédéből, melyet a boroszlói kath. gyűlésen mondott.

szolgált a világtörténelem. A hatalman egyedül nem alapszik a tekintély, majd eljő az idő, midőn irigykedve tekintenek a pápára, s azt fogják mondani: Oh adj

nekünk olajdából! Ez a pápa a világra nézve. Föntartja a tekintélyt.

(Vége következik.)

Gedeon von der Heide költeményeiből. *)

I. Megnyugvás.

Gyötörjön bármi fájdalom,
Gondold meg: Isten küldte rád.
Viseld békén, bízd rá magad,
Ő végre vigaszt, enyhet át.
Nyugtot lel benne minden lélek,
Kiket e földön megkísértett.

II. Világosság, szabadság, szeretet.

Világosság, szabadság, szeretet!
Az égnek legszebb adományai,
A léleknek legfőbb ádásai,
A földnek nálok nincs drágább java,
S nélkülök nem lesz béke, üdv soha.
Volnék szegény, s mindent elvesztenék,
Miért az ember szive vágyban ég,
Gazdag lennék, ha még velem lehet:
Világosság, szabadság, szeretet.

Világosság, szabadság, szeretet,
Oh bár örökre meggyógyítanák
A küzködő világ ezer baját!
Oh értené meg őket igazán
S ne futna e föld más javak után.
És el ne hagyná többé rablani,
S éjszaktól délig hinné el kiki,
Hogy nem derül itt üdv, ha elveszett
Világosság, szabadság, szeretet.

Világosság, szabadság, szeretet.
Titeket áld minden lélekzetem,

Dicsőt hálatelt tekintetem.
Tiértetek ver szívem dobbanása,
Minden napom tinektek legyen szánva.
Titeket zeng minden dal ajkamon,
És szüntelen csak ezt hangoztatom:
A legfőbb kincs miénk tibenetek,
Világosság, szabadság, szeretet!

III. A halál emlékezete.

Oh megjön a halál órája,
A földi élet eltűnik.
Mehül a szív, az ajk, — s a lélek
A túlhazába költözik.
Oh légy velem, őrangyalom,
S kérd értem Istent akkoron!

Akkor feléled bús lelkemben
Sok bűnöm átkos serege;
Istennél fölkeresnek engem.
Vádat zúdítva fömre le.
Oh szűz anyám, hozzád esengek,
Számomra nyerj akkor kegyelmet!

Isten trónjánál még nem állok,
De látom már ítéletét.
Uram, ne hagyd el, és ne kiméld
E földön szolgáló életét!
Hogy Jézus vére énnekem
Egykor gyümölcsöző legyen!

Szullik József.

A két vándorlólegény.

— Elbeszélés. —

III.

A legény-egyletben.

Midőn Lajos egyedül vala, fejével visszadőlt vánkossára. Sós mester világosan kimondotta, amit ő sokszor homályosan és határozatlanul gondolt. Mily gyakran, midőn az országoton egyedül vándorolt, vagy valamely piszkos tanyán időzött, ébredt föl lelkében a honvágy! De e jobb érzelmeket mindannyiszor haragosan visszautasította, és mindig konokabbá váló önféjűséggel azon hamis gondolathoz ragaszkodott, hogy hiszen szülői kitaszították az idegenek közé. Az soha sem jutott eszébe, hogy talán ő a bűnös, sőt azt is, amit magában korholni valót talált, egyedül atyjának rótta föl. Ma ingadozott egy kissé, de emiatt is boszankodott és a jobb benyomásokat erővel távol akarta

magától tartani. De ezek csak mindig visszatértek és legalább annyira vitték őt, miszerint azt gondolta, ha igazán és bizonyosan tudná, hogy szülei feleletre méltó

*) Gedeon von der Heide családi nevén Berger ker. János, a Rajna mellett Boppard városának lelkésze. E század elején született Koblenzben s a romai Propaganda nevű intézetben tanult, hittérítésre készülvén. Kifő tehetségei két pápa figyelmét és kegyét szerezték meg számára, kiknek ajánlata folytán nem ment térítőnek, hanem hazájába tért vissza a regényes Rajnavidék-re. Több kötetre terjedő műveiben az érzés heve, a képzelet gazdagsága s az igazság iránti lelkesedés minden olvasót elragad. E néhány költemény az egyszerűbbek közül való, minthogy a magasabb röp-tűiek lefordítására nem mertem vállalkozni. Sz. J.

tatják őt, írnia nekik. A mag tehát, melyet Sós mester lelkébe vetett, mégis csirázni kezdett.

Még álmában is szüleiével foglalkozott; de azért az olvasó ne higye, hogy Lajos a jónak már meg volt nyerve! oh nem! Lajosnak nagyon konok természete volt, mely nem egy könnyen mondott le a rossz elvekről, melyekkel felnőtt.

Sós mester hosszasra értekezett nejevel. Az öröm nem hagyta őt nyugodni, mert meg volt győződve, hogy a lelkibeteg Lajost épen ott ragadta meg, ahol minden érzés még ki nem halt. Erre akart most tovább építeni, és lassankint elvesztett hitét s ezzel a szív elégedettségét visszaadni. E kitűzött föladatában csak lassan volt szabad haladnia és semmit el nem hamarodnia; de a sikeren nem kételkedett.

Fájdalom! másként történt.

Egyik napon, midőn Lajos már elhagyta az ágyat, és erejéhez képest a műhelyben foglalkozott, belépett egy ember, ki a mestertől munkát kért. „Nincs!” szóla a mester szokatlanul éles hangon. A jelenkező épen nem tetszett neki, mert ledérsége nyomait viselé.

Lajos azonnal szobájába vonult, mert a jövevényben fölismerte barátját, Heimot. A mester intései nem maradtak reá hatás nélkül, és azért azonnal elhatározta magában, hogy Heim elől kitér; azonban Heim éles szeme azonnal fölismerte őt. Anélkül, hogy a mesterrel törődniek, bement Lajos szobájába, s kezét nyujtva, így szóla:

— Végre, pajtás, ismét fölállalak. Egész Olaszországban kerestelek, s nem is álmodtam volna, hogy itt koporsókat tákolsz össze. Jer szívemre pajtás! nekünk össze kell tartanunk. Letelepedem itt a fővárosban, többé el nem hagyalak. Hadd itt ezt a morgó mestert. A nagy városban csak találkozik asztalos, ki mindkettőnket fölvesz.

Lajos viszonzotta üdvözlését, de régi barátjával szemközt nagy zavarban volt.

— Heim! szóla végre, a derék Sós mester az országutról szedett föl, midőn erőm teljesen elhagyott, s azt gondoltam, hogy az út porában kell meghalnom. Nagy költséggel ápolat, sok jót tett velem; azért kötelességem nála maradni, hogy lerójam, amivel neki tartozom.

— Ugy! nevetett Heim; hát ez oly keresztény irgalmasság, minőt a templomjárók szoktak gyakorolni; ezek az emberek az irgalmas szamaritánust játszószák, hogy rabszolgát szerezzenek maguknak. Vigye a manó az ily jötevő lelkeket!

Sós mester minden szót hallott. Bármily szelid és türelmes volt különben, a méreg most elfutotta. A szobába lépve, a vakmerő Heimot megragadta karjánál, és az ajtóra mutatva, így szólt:

— Én Lajost önzetlenül vettem magamhoz, és addig tartom, míg nálam akar maradni, de rágalmozók számára nincsen helyem. Lássá, hogy innen mielőbb pusztuljon.

Heim tetette magát, mintha a mestert nem is hallaná.

— Halljad csak Lajos, szóla, én a te helyzetemben az ápolásért járó pénzt odadobnám ennek a koporsócsi-

nálónak a lábához és mennék. Ha nincs pénzed, keress föl szállásomon. Hiszen tudod, hogy amim van, fele, sőt ha kell, az egész is a tied. A viszonzlásig.

Miután Heim távozott, Sós mester megragadta Lajos kezét és meghatva így szóla:

— Ez az ember önre nézve gonosz lélek! Térjen ki előle, különben el van veszve! Maradjon nálam, hallgasson tanácsomra, javára fog önnek szolgálni.

Lajos megszorította az odanyujtott kezét, és így felelt:

— Maradok, de Heimnek oly behizelgő modora van, hogy nehéz őt lerázni. Mióta ön házában vagyok, sok dologról másként gondolkodom, mint azelőtt, és nyíltan meg kell vallanom, hogy e barátság megújításától magam is irtózom.

— Határozottan rázza le magáról, felele a mester; mondja ki neki egyenesen, hogy a barátságot egészen fölmondja. Igen jól fog tenni, ha vele minden találkozást kerül. Tartsa magát szorosán hozzám, akkor alig lesz bátorsága közeledni. Ha ön egyedül lenne vele, könnyen visszanyerné befolyását önre; azért legyen ovatos.

Lajos mindent ígért a mesternek.

De sokan könnyelműen, komoly meggondolás nélkül ígérnek, és az első kísértés minden jó elhatározásukat halomra dönti. Ettől tartott Lajosra nézve Sós mester is, és azért azon volt, hogy minden kísértést tőle lehetőleg távol tartson. Fölgyógyulása utáni első vasárnapon fölhiatta őt, hogy vele és nejevel menjen templomba. Lajos minden ellenmondás nélkül beleegyezett, noha ez nem volt kedvére, mert mióta a szülői várost elhagyta, soha sem volt templomban. Szívében oly kevés vallásosság volt, hogy Heim barátja rábeszélése nélkül is elmulasztotta keresztény kötelességét.

Utja a templom felé reá nézve valóságos tövis-ut volt; a mester és mesterné közt mintha csak tojásokon járt volna; a vakmerő modor, melylyel azelőtt dolgokról és viszonyokról ítélt, bizonyos elesüggedésnek engedett helyet, mert úgy tetszett, mintha azon uton volna, melyen elveihez hűtelemné lesz. Sós jól látta, hogy mi bántja az ifjút, mert Lajos elég soká volt már nála, hogy őt kiösmérje; de nem engedett neki időt, hogy saját jobb érzelmei ellen küzdjön, hanem közömbös dolgokról szórakoztatta őt. Minél inkább közeledtek a templomhoz, annál több ember jött minden oldalról imakönyvvel hónuk alatt, hogy az isteniszolgálatban részt vegyenek. Lajos kellemetlen érzéssel nézte mind ezt; azelőtt az ájtatoskolókat gondolkodni nem tudó embereknek nevezte, kik az aranyborjú előtt leborulnak, és ma ő is ezek sorában volt.

— Csak Heim ne lásson, gondolá, és lehetőleg gondoskodott, hogy az előtte és utána menők közt mintegy rejtékben maradjon.

Majdnem a templomajtóig értek; ekkor hahotát hallott maga mögött és valaki gúnyosan kiáltá:

— Ma a templomba megy, holnap a szentségekhez járul és holnapután barátesuhát ölt magára.

Lajos azt gondolta, hogy a földbe sülyed, mert e hangokat nagyon jól ismerte, és úgy szégyenlelte magát, mintha valami gonosztetten kapták volna. De Sós mester megfogta karját, fölvezette a lépcsőn és a

nagy ajtón keresztül a templom belsejébe. Itt Lajos egy oszlop mögé akarta magát rejteni, de a mester suttogá: „Jöjjön velem, ott fenn kényelmes padunk van.”

Mária, ki férjétől már azelőtt utasítást kapott volt, mintegy védszellem szintén mellette maradt, s így, ha Lajos föltünést nem akart okozni, velök kellett mennie. Fönn, átellenben a nagytárral volt a mester padja, melybe Lajost beletolta. Mária jobbján, a mester balján foglalt helyet. — Nagymise volt; az oltáron számos gyertya égett, oldalt és a lépcsők mellett virágok, lombok és zászlók emelék az Isten háza díszét.

Lajos hideg kíváncsisággal nézte mindezeket, anélkül, hogy szívében az ájtatos érzelem csak egy szikrája is keletkezett volna. Most a pap fényes egyházi ruhában megjelent az oltárnál, az orgona megszólalt; megkezdődött a szent áldozat.

Mindez Lajos lelke előtt mintegy szindarab vonult el, melyet bizonyos tetszéssel nézett. Gyermekkorában ő maga is talán százszor is ministrált; ez most eszébe jutott és elmerült gyermekesége emlékeiben. Önkénytelenül az a gondolata jött, hogy akkor vidámabb és elégedettebb volt, és azon ohaj támadt benne, vajha ismét oly gondtalanul és boldogan élhetne, — mint akkor.

Ha a mester egészen az ájtatosságba nem merült volna el, örömmel látja, hogy Lajos arca egészen más kifejezést öltött. Hszen egy jobb életet visszakívánni, alig jelent egyebet, mint a mostanit megbánni, és épen ez tükröződött Lajos arczán.

Az evangéliom a tékozló fiuról szól; ennek tartalma nyugtalanná tette Lajost, megszegyenülést érzett. De midőn a pap a szószékről kifejtette, hogy a tékozló fiu Isten irgalmára számíthat, Lajos keble összeszorult, és így szólt önmagához: „Te is ily tékozló fiu vagy! Térj vissza az atyai házhoz és kérj szüleidtől bocsánatot!”

Ez a jó hangulat tartott egy darabig; hazamenet hallgatag, magába tért volt; a pap szavai mindig hangzottak füleiben. A mester nem háborította őt, mert gyanította, mi fordul meg lelkében, és az evangéliom hatását nem akarta világi beszéd által gyengíteni. Midőn ebéd előtt szokás szerint főnhangon imádkoztak, Lajos is összetette kezeit s ajkai mozogtak.

Ebéd után, midőn a mesterrel egyedül volt a szobában, így szólt:

— A szentmise és predikáció jótékonyan hatottak lelkemre, és úgy érzem magamat, mint ha magamnak is haza kellene mennem, hogy szüleimtől bocsánatot kérjek.

Sós mester örömteljesen nyujtotta neki kezét.

— Maradjon e föltevés mellett, szóla, de egy darabig még tartsa ki nálam, míg a jóban megszilárdul, és elég erős lesz a kísértéseknek ellenállani. Higye meg nekem, még sok tenni való van, míg új ember lesz belőle.

Este Sós mester a legényegyletbe vezette őt. Eddig irtózott a legényegyletektől, mert azokat a legfeketébb színben festették le előtte. Ugy hitte, hogy az ifjakból csupa babonás, bigott embereket nevelnek, s nem kevésbé esodálkozott, midőn már messziről jóízű nevetés hang-

zott feléje. A legények szép tágas teremben csoportokra oszolva vidáman beszélgettek. Egy része sakkot, a másik dominót játszott, a harmadik vándorlási élményeit beszélte el egymásnak. Az elnök egyik csoporttól a másikhoz ment, mindenikhez volt egy pár nyájas szava.

Az is föltűnt Lajosnak, hogy a legények mindnyájan igen tisztán és csinosan valának öltözködve. — „Hogy van ez?” kérdé.

— Ennek természetes oka van, válaszola a mester. A legényegylettel takarékpénztár van összekötve, melybe minden tag beleteheti megtakarított pénzét, mely neki még kamatot is hoz. Ha valami szük-égesre pénz kell neki, mindig vehet ki. Ez nagyon helyes intézkedés, mert sokan, kik pénzüket haszontalanságokra költenék, vagy épen elinnák és szükesség esetében pénz nélkül volnának, mint látja, igen rendszeresen öltözködnek. Egynémelyik szép összegecskét is gyűjt magának, magam is kettőt ismerek, kik ekkép megtakarított pénzükkel üzletet nyitottak; ezek egyike esetleg épen én vagyok.

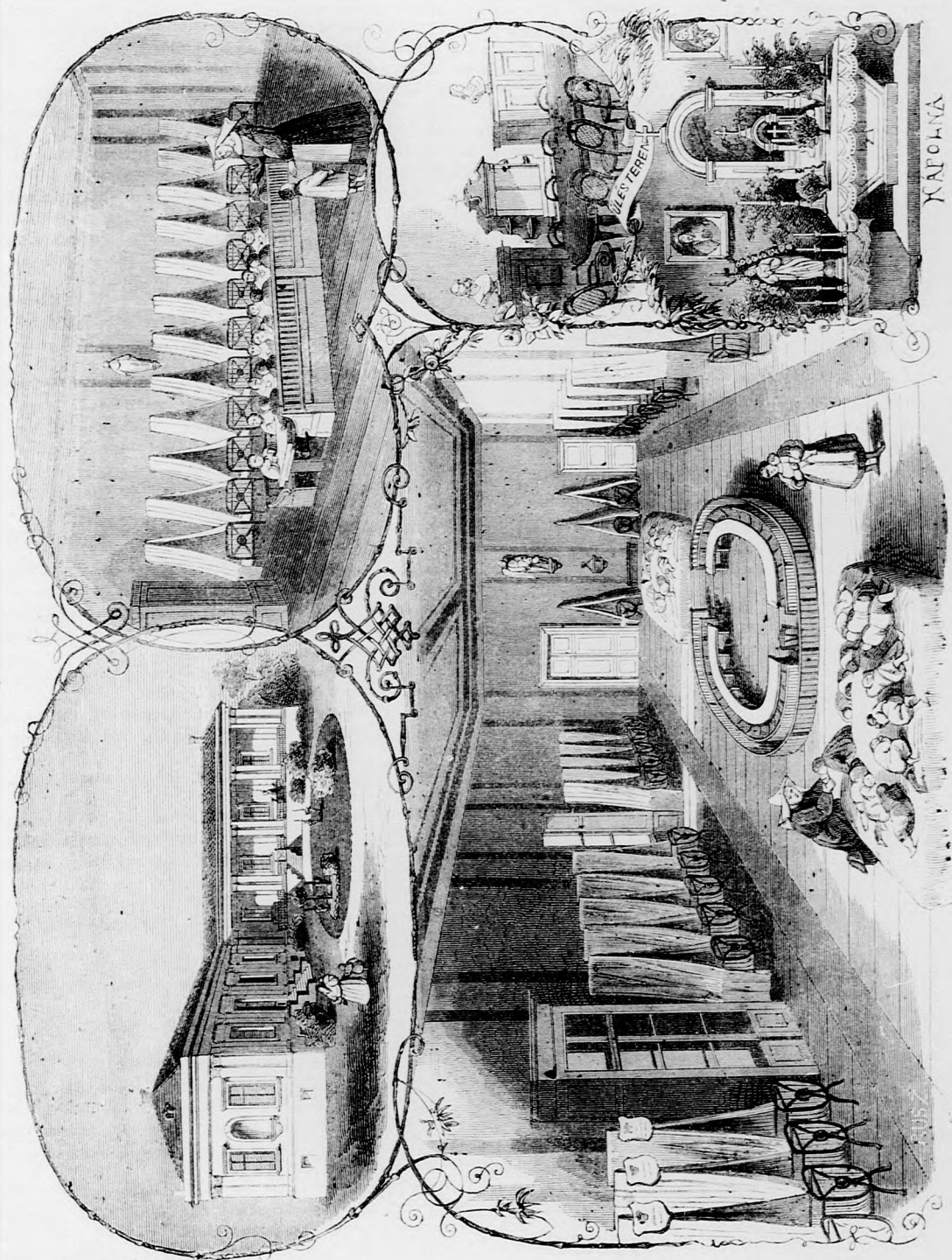
— Ekkép már nekem is lehetne egy kis összegem, szóla Lajos, mert szegényemre meg kell vallanom, hogy nem egy forintot költöttem el, melyet könnyű lett volna megtakaritanom. — Nem is tudom, hogy miért lármáznak sokan a legényegyletek ellen?

— Ezt csak olyanok teszik, szóla a mester, kik vagy nem ismerik az ily egyleteket, vagy mindjárt borsózik a hátuk, ha keresztény czélokot hallanak emlegetni. Bizony sokkal több okunk volna a munkás egyleteket kárhozotni. A beszédek, melyeket ezekben tartanak, oda mennek ki, hogy a munkások közt elégedetlenséget keltsenek. Majd azzal ámitják őket, hogy az állam tartozik őket segélyezni, majd az állam ellen izgatják, azt állítván, hogy az jogaikat csorbitja sat., szóval, ez egyletek nem hogy az embereket boldoggá tennék, hanem inkább szegénységöket, elnyomatásukat hozzák emlékezetökbe. Épen nem akarom tagadni, miszerint a mesterembernek és munkásnak sokkal kell küzdenie, hogy magát föntartsa; de kérdem: javul-e azzal sorsuk, ha e szükességet naponkint fülökbe hangoztatják, anélkül, hogy a szükesség eltávolítására az alkalmas eszközöket megragadnák? Egyébiránt többnyire tulzottak a leírások a munkások inséges helyzetéről. — A ki szeméit fölnyitja, könnyen megismerheti, hogy a kisebb hivatalnok csekély fizetésével sokkal bajosabban élhet, mint a mesterember. A takarékos ember megélhet. Magam is sok kereskedőt ismerek, kik csupán saját szorgalmuk és ügyességök után gazdagodtak meg. Azt mondják ugyan, hogy ezek a szerencse különös kedvencei; de ez állításnak ellene kell mondanom. Mi általán a szerencse? A véletlen szerencse oly ritka, mint a lotteria-nyeremény. Mindenki saját szerencséjének kovácsa; a röstök és szájhősök nem akarják a munkát igazán megragadni, annál kevesebb hajlandók bevallani, hogy a mulatsághajászat, dologkerülés és hanyagság által elmulasztják a kellő pillanatot, midőn a szerencse ajtajokon kopogtat. Mindig azt mondom, hogy a kézműipar oly föld, mely aranyat terem.

Pálf Lajosban új élet kezdődött. — Sós mester örömmel látta, hogy az ifju jó utra indul és remélte,

miszerint idővel egészen meg fog térni, azonban most a térítés munkájában nem akart tovább menni. Lajosnak időt akart engedni, hogy a hallottakat megemészsze. Mindaketten elégedetten tértek haza, s rövid eszeve-

— Kedves barátom! hangzott a levél, látom, hogy templomjáró lett belőled. Jó! mindenki kövesse a maga ízlését; ha neked úgy tetszik, hogy a papok által orrodnál fogva vezettessed magadat, az a te dolgod; de hogy

A pesti gyermekmenhely és bölcsőde. — (L. vegyések.)

gés után nyugodni mentek. Lajos szobájában levelet talált, melyen azonnal fölismerte Heim irását. Első gondolata volt a levelet olvasatlanul elégetni; de bántotta őt a kíváncsiság, ugyan mit írhat barátja?

régi barátodat oly megbocsáthatlan módon elhanyagolod, az csak nem tartozik a felebaráti szeretethez. Én nem emlékezem, hogy valaha megbántottalak volna, azért ezt a mellőzést sem érdemlem. Én nem mehetek

hozzád, mert a koporsócsináló ezt nem engedi meg; de te csak eljöhethnél énhozzám. Soká úgy sem maradok itt. Tudod, hogy egy öreg nagybátyám volt N*-ban. Meghalt és három hét múlva meg kell jelennem, hogy az örökséget átvegyem. Várakozásom ellenére az örökség jelentékeny. Ha a pénz egyszer kezemnél lesz, barátim is segíthetnek. Lajos! látod, még neked is virul a szerenese! — Ha akarod, rásegítek, hogy önállóan műhelyt nyithass, vagy egy pár évig kényelemben nálam élj; amint jobban tetszik. Gondold meg a dolgot!

Barátod Heim.

Lajos összetette a levelet és zsebébe dugta.

— Ha a ficzkó nem hazudott, gondolá magában, ez valóban nagy szerenese reá nézve; szegény ördög sok nélkülözésen ment át. Mily jól fog neki esni, hogy ily váratlanul nagy gazdagsághoz jut. — Egyébkint nagyon könnyelmű fiú: kérdés, hogy meddig fog ez a pénz tartani. Nem is volna rossz tőle kölesön venni. Hiszen ez csak neme lenne a takarékpénztárnak, melyben pénzét helyezi el.

Ma este nagyon sokfelé jártak Lajos gondolatai: úgy hitte ugyan, hogy Heimmal meg nem utítja többé a barátságot, de mégis kissé keménynek találta, őt elboesátani anélkül, hogy szíves Isten hozzád-ot mondjon neki. Végre elhatározta, hogy levélben tudatja Heimmal, mely napon megy hozzá, hogy tőle elbuesz-zék. A levelet meg is írta és gondosan zsebébe rejté, hogy a mester meg ne lássa; aztán nyugodni ment.

(Folytatása következik.)

Levelezés.

Baja, szept. 13. — Kisasszony napján tartatván nálunk az idei utolsó bucsúünnepély, már az előnapokon minden tájékról érkezett zászlók alatt az ájtatoskodók serege; s valóban szívmelőlő vala szemlélni a 8-ezret megközelítő buzgólkodó hívek számát. Megható volt azonban a szentmise alatt a külön nemzetiségűek csoportozatait mint annyi szent ihlettségtől felbuzdult zarándokokat az oltári szentség előtt térdre borulva a szabad ég alatt énekelni hallani! egy másik tömeget a szent beszédet tartó szónok körül figyelni látni! e számtalanok majd külön körökbe oszolva s mindannyian a bold. szűz Mária nevét hangoztatva, tiszteletű üdvözléseik között az ő Isteniával általa emelendő közbejárásért s pártfogásért esedezének. Bár csak az istentagadó szabadkőműves páholy hősei megjelentek volna a kies vidékű kápolnánál, meggyőződhetek volna arról, hogy a kath. köznép romlatlan szívében mily ájtatos alázattal imádja Isten, mily kitűnő buzgalommal tiszteli a bold. sz. Máriát mint Isten anyját, országunk védasszonyát, hű tisztelőinek pártfogóját s az ügyefogyottak és gyámoltalanok szószólóját, s megtörne lelke az igaz hit magas titkaiban, vagy visszarettenne azon kebelrázó példatények szomorító iszonyatosságán, melyek legközelebb itt és környékünkön isteni újmagtatás tükre gyanánt előnkbe merülének. Úgyanis egy nő, ki a páholyi tanok hálójába kerítettén, egyik rokonának gunykaezajjal csufolkodva azt mondá: „Csak menjetek szűz Máriátok képét nyalni-falni“, e napokban mint szerencsétlen örült az utczákon futkosott, s ma már egyik tébolydában örjög! Egy másik család szabadkőművesi köréből, a nőkre is ráragadván a páholybetegség, előbb egyik sarjadékat, majd legszebb gyöngyét a halál kívánta áldozatul. Amott közvetlen, emitt közvetve is dúlván a tulvilági intelem villamsugara. Nem akarjuk ugyan sem esodának sem égi tüntetésnek vallani az effle kebelrendítő jeleneteket, ily rendkívüli tünemények titka mindenesetre megzavarja a kalapács vitézeit is. Ezt tapasztalás után mondhatom. Borzasztók az ily családi fordulatok, kétségbe-cjtók a felvonások remületes utóféjaldalmi, midőn nem egyszer egy ártatlan esik áldozatul, hogy annál kinzőbb lelkismereti fur-

dalással ostorozva legyen az Isten ellen feltámadt kevély halandó, felfuvalkodott hittagadó!

Csaknem minden tudósításomnál kezembe kell vennem tollamat, ha Haynald Lajos kalocsai érsek ő excejának az egyházi, erkölcsnevelési és tanügyi körökben előtűnő jótékony ténykedéseit, bőkezűségét minden oldalról elősorolni akarom. Ezen egyházi holtkéznek áldásos elevensége ismét 25,000 frtot áldozott a kalocsai árvaházban táplálandó s nevelendő szegény és árva gyermekek gyámoltására, képzettetésére. „Uj díszfény hajnalotti Haynald dicsőségi hajnala fölé.“

Busan szólnak a harangok, sokak szemeiben könyök gyöngyellenek, és kinek végtiszteletére gyülekezett e gyászszereg? Szakáll Vidor kir. törvényszéki ügyész ur páratlan nője, angalszívű, áldott lelkű Pankovics Vilma virágkorában, életének 20-dik évében kísértetik e pompás koporsóban a családi sírboltba. Férje főkinesét, boldogságát vesztette el, egyetlen leánykájá Korinna szerető édes anyját. — Férje sírni nem tud, megtört szíve, elnémitá lelkét nagy keserve. Csak a szülők és rokonok zokognak, s alig van kísérő, ki pár könyvet ne ejtett volna sajnálati emlékül a nagyon korán elhunyt sirja körül. — Béke hamvaira!

Sebők.

Intézeti hírek.

A pesti Mária-Intézet programja a növendékekre nézve.

A pesti Mária-Intézet, mely az isteni szeretet leányai társulatának vezetése alatt áll, elfogad leányokat nevelés- és képzés végett a következő feltételek alatt:

1. Kell, hogy a leányok tankötelezettségöknek eleget tettek legyen.

2. Nem szabad magukra hagyatottaknak lenni, és további képzésre alkalmasak legyenek.

3. Értők havonként legalább tizenöt o. é. forintnyi élelmezési díj előre fizetendő.

4. A szükséges fehérneművel és ruházattal el kell látva lenniök; ha pedig az intézet veszi vagy javítja ki azokat, ezt az intézet számára kárpótolni kell.

5. A növendék-leányok mindenben a házirendnek és elöljárónők parancsainak vetik magukat alá.

6. Minden kiadás, mely nem a rendszerinti élelmezéshez tartozik, péld. a betegségi kiadás, az intézet számára külön kárpótolandó.

Az intézet a növendékeknek illendő gondozást, s egészséges elegendő élelmezést biztosít.

Az intézet mindent elkövet, hogy a leányokat erkölcsös életre nevelje, s akkép képezze ki, hogy életfentartásukat becsületes módon megérdemljeni s háztartást vinni képesek legyenek.

A növendék-leányok oktatást nyernek:

a) A vallástörténelem, (egyháztörténelem, szertartástan stb.)

b) A magyar s német nyelvtan-tárgyakban, ahol ez szükségesnek találatik.

c) Minden női munkából, a varrógépen is

d) A háztartástanból, főzés, mosás, vasalás, hajfodrászat, ruhavarrás.

e) A zenében, ha kívántatik és külön díjazatik.

f) Idegen nyelvekből, hasonló feltétel alatt.

A belépés az év minden szakában lehető.

A növendékek addig maradnak az intézetben, míg ezt szüleik vagy gyámjaik kívánják, és míg a kialakított fizetés teljesítetik. Ellenszegülő növendékek, kik a házi rendhez alkalmazkodni nem akarnak, előleges jelentés után a szülőknek vagy gyámoknak visszaadatik.

A növendék-leányok hónaponként egyszer elmehetnek rokonaik látogatására, azonban bizalmat érdemlő személy által kell kikéretniök, a szülők egyetértésével.

Látogatásokat közeli rokonoktól havonként kétszer fogadhatnak el a növendékek. Ha a szülők vagy gyámok kívánják, hogy az intézetnek átadott növendékek kilépésük alkalmával tehetségöknek megfelelő szolgáltatást kapjanak, ezt részökre az intézet is hajlandó közvetíteni.

Mária-Intézet Pesten, Soroksári-utca 39. Szám.

Uri Borgia főnöknő.

HETI KRONIKA.

Pest, szept. 28.

(—ss—) Az országgyűlésen a fölrirati viták folynak; kiegészített egy fölriratot a felsőház, egyet a képviselőház jobb pártja, egyet a baloldal, egyet a szélsőbal, egyet a nemzetiségek pártja és végre egyet a reformpárt.

Érdekes vita támadt a felsőházban aziránt, hogy a feliratba bele foglaltassék-e a vallási kérdés. Ifj. gr. Keglevich István annak fölvételét sürgette, ugy szintén báró Vaj Miklós is. A mellőztetés mellett beszéltek Hajnald Lajos kalocsai érsek, gf. Cziráky János és gf. Apponyi György.

Hajnald Lajos így szólott: „Ugy hiszem, azt, a mi az indítványban foglaltatik, a fölriratban külön megemlíteni fölösleges volna. Ha vannak panaszok, melyek a jogegyenlőség és viszonyosság tekintetéből emelthetnek Magyarországon: akkor bizonyára azon panaszok azok, melyek a katolikusok ajkairól hangzanak, és már egy, Magyarország színe előtt tartott gyűlés határozataiban kifejezést is nyertek. Ezen határozatok a legfelsőbb helyre fölterjesztettek s mi kívánatainknak a maga útján való teljesítését várjuk. De mindamellett sem akarnám ezen kívánatoknak fölemlítését a fölriratba foglalni; nem pedig azért, mert e kérdés különben is fölemlítették a legmagasabb trónbeszédben, hol ez mondatik: „Az elősorolt tárgyakon kívül egyéb halaszthatlan intézkedések is igénybe fogják venni önközü törvényhozási tevékenységét.“

Erre ekkép felelünk: e jelen országgyűlés hivatása ezen az alkotmányos tényezőre ismételve nyilvánított megnyugvása által is szilárdult közjogi alapon belügyeink rendezését idősebbül fejleszteni s az átalakulás nagy művét befejezéséhez közelebb vezetni.

A különböző keresztény vallásfelekezetek közt jogegyenlőség és reciprocitás e szavakban kifejezve lévén, feleslegesnek látom azt külön hangoztatni; a mi protestáns atyáinkiai kívánalmait illeti, ugy gondolom, még részletesen is megemlíttetik azok teljesítése, a mennyiben talán — én nem tudom — jogos panaszok és kívánalmak lennének.

Az mondatik a fölrirati javaslatban, hogy „Felsőház hűségesei förendei már az 1848 törvények által megállapított népképviselői rendszer életbeléptetése előtt óhajtották a förendi házat törvényesen rendezhetni.“

Hogy ez megtörténjék, ez kiválólag hangsúlyoztatik a förendi házat a fölriratban. A mennyiben tehát a kath. egyház főnökeit is itt kívánják ezen egyháznak hívei látni, ugy gondolom, e kívánat érvényesítésére e kérdés alkalmat fog szolgáltatni. A mennyiben az egyházi bíróságok mostani állapotából merítik némelyek kívánalmaikat a reciprocitás és jogegyenlőség helyreállítására: ott van azon törvény, a mely a bíróságok eljárásának, az alaki és anyagi törvények szabályozásáról szól. Én tehát mindezen tekinteteknél fogva nem kívánám e kérdést különösen fölemlíteni, nem pedig főleg oly általánosságban azért, mert ezen általános kifejezés által nem mondjuk ki azt, ha szavakat használunk is, a mit kifejezni óhajtunk. Ha azon vitákat, melyek a journalistika terén a vallás, jogegyenlőség és reciprocitás iránt folynak, közelebbről megtekintjük, nem kétkedhetünk abban, hogy oly értelem fog adatni az általunk használt ily általános kifejezésnek, melyet a mélyen tisztelt indítványozó és az indítványt támogató urak bizonyára maguk sem tartanának kívánatosnak, a mennyiben az nem bizonyos vallási meggyőződés, hanem éppen a vallástalanság, a minden felekeze-

ten kívüli állás érdekében használtathatnék fel. Ezt különösen felemlítvén, nézetem oda járul, hogy az indítvány mellőzésével a fölriratnak eredeti szövege tartassék meg, annyival inkább, mert ha van életrevalóság, ugy a katolikus mint protestáns vallásfelekezetekben: igényeiknél kétségkívül oda fognak működni, hogy alkalmat szolgáltatassanak az országgyűlésnek arra, hogy jogos kívánalmaik, ha azok fölriratunkban nem is említettek föl, kielégíttessenek.

Cziráky János g. a kormány legnagyobb bölcsességét találja fel abban, hogy a kormány a trónbeszédben a vallási kérdést nem említette fel. Azt hiszi, hogy a közügy érdekében történik, ha e kérdések nem melegíttetnek fel jelenleg, midőn a vallási kérdések egész Európában különben is oly nagy mozgalmat idéznek elő. Az eredeti szövegezést kívánja elfogadni.

Apponyi György gr.: Nem akarom ismételni mindazon okokat és érveket, a melyeknél fogva a méltóságos förendek által kiküldött bizottság szükségesnek és ezélszerűnek tartotta, jelen felirati javaslatával a trónbeszéd keretében maradni. Én egy oknál fogva kénytelen vagyok b. Vaj Lajos t. barátom vélekedése, indítványa ellen nyilatkozni. Ez az indítvány oly általános kifejezést foglal magában, a melyet, mint a mai nyilatkozatok is tanúsítják, mindegyik másként értelmez. Mily értelem fog annak tulajdonítani a kormány által, mily értelem fog annak tulajdonítani a közvélemény által, azt előrelátni nem lehet. Mindenesetre oly fontos és nyomatékos ügyre vonatkozik az, hogy minden előleges tüzetes tárgyalás nélkül arra vonatkozzon csak per tangensem egy phrasist kimondani a felirati javaslatban veszedelmes (Helyeslés.).

Én azon nagy általánosságban, a melyben kifejeztetnek a méltóságos förendeknek talán mindegyike által másként gondolt érzelme, oly határtalan elismerését találom az állami és törvényhozási befolyásnak és illetékességnek, minden egyháznak belső ügyeire nézve, mely ellen nemesak a katolikusok, hanem minden felekezetnek hívei tiltakozni fognának. Az mondatik: „a 48. törvény értelmében intéztessenek el a vallási viszonyok.“ Én legalább módját és alkalmát látom annak, hogy roppant kiterjesztés adathatik ezen kívánságnak. 1848. XX. törvényezikk kimondta azt, hogy minden vallásgyakorlat szabad, s tökéletes egyenjogúság legyen a felekezetek közt. Érvényesítésük ezen elv s nem lesz többé bonyodalom, nem lesznek sérelmek vallási tekintetben. Éppen azért igen óhajtható, hogy a kormány s illetőleg az állam, szóval a törvényhozás csak éppen ezen elv mellett maradjon, s ne terjeszkedjék ki az egyháznak oly kérdéseire, melyek az ő illetőségéhez nem tartoznak.

Én az állam érdekében, különösen oly állam érdekében, a melyben különféle felekezetek léteznek, a tapintat és bölcsesség egyik kellékének tartom azt, hogy ily kérdések, a mennyire lehet, mellőztessenek, s ily discussio ne provokáltassék, mert igen könnyen meglehet, hogy tovább fogna vinni és nagyobb terjedést fogna nyerni az első szándék, mint az az illető előadónak magának inteniójában fektűt. És annál fogva a méltóságos förendeknek azon véleményemet vagyok bátor ajánlani, hogy a válaszfeliratban legalább ezen kérdés ne említették fel.

— Giskra a burkusországi jezsuita-fildőzés iránt a delegatióban a külügyminiszterhez kérdést intézett, — melyre gróf Andrassy következőleg felelt: „Ez a kérdés nem tartozik a külügyi miniszterium szakkörébe s őt csak akkor fogna illetni, ha bonyodalmak támadnának általa.

A Németországgal való jó viszonyt, melyet a kérdő ez alkalommal kiemelt, szóló a kormány jól felfogott politikája alapjának ismeri s részéről az őszinte jó viszonyra a legnagyobb súlyt helyezi. De a két barátságos államnak ezen jó baráti viszonyából csak az következik, hogy az egyik a másiknak belső nehézségeiből hasznot húzni ne törekedjék. Hogy ez részünkről nem történt, arról Németországhoz való viszonyunk, valamint wallási dolgokban igen szabadelvű törvényeink teljes kezességét nyújtanak. — Ezen túlmenni és a baráti viszonyt úgy értelmezni, hogy minden pillanatnyi belsőbb mozzanatot, mely az egyik államban keletkezik, a másik is átvegyen, oly fölfogás, melyben szóló nem osztozhatik, s ezt senki sem kívánja tőle. S hogy helyesen emelje ki a szomszéd állammal való őszinte egyetértést, még hozzá kell tennie, hogy ezen fölfogásban az említett hatalom vezérlő államférfia is teljesen osztozik. — Általában mindezen irányban a rendelkezés a két állam törvényhozását és kormányát illeti. — Ha külső bonyodalmak támadnának az ügyből, a mit ő épen nem hisz, csak akkor hárulna ő reá a kötelesség, hogy a felelősséget átvegye.

E válasz világos értelme szerintünk az, hogy külügyminiszterünk nem szándékozik a jezsuita-üldözésben Bismarck példáját követni, s hogy ilyesvalamit tőlünk Berlinben nem is vártak.

A szent-Atya az olasz csapatok Rómában való bevonulásának évfordulóján fogadta a római katolikus egyeték küldöttségét s a küldöttség elnökének beszédére, czélozva alkalmi lag az ágyulövésekre, melyekkel az angyalvár ezen napot üdvözölte, következőleg válaszolt:

„Megáldom a jelenlevőket minő s távollevő családait és az egyeteket, melyeket képviselnek, hogy Isten erősítse meg a jó szándékokban, melyeket az előbb nyilvánítottak.

„Hagyjuk a világ folyását, mint az isteni gondviselés rendelte. Ha a gonoszság mértéke megtelik, akkor jó majd a mi diadalunk. Nem hallgathatom el, hogy mennyire fájt szívemnek, midőn ma reggel 5 óra tájban az ágyulövéseket hallottam. Ezen ágyulövésektől meg kellene bennünket kímélni, valamint bizonyos aljas örömnnyilvánításoktól s nyilatkozványoktól, melyek nem jól állnak oly győzőknek, kikkel, midőn győzöttek voltak, nagylelkűen bántak.

„De ők nem tudják, mi a nagylelkűség, azért hallatják ágyulövéseket, tartanak beszédeket s művelnek oly cselekedeteket, melyek a győzött lealacsonyítják. Mi azonban imádkozni fogunk magunkért és értök, s reméljük, hogy az Úr megvilágosítja az ő szellemüket, s hogy fel fogják ismerni az örvényt, melynek szélén állanak, mert ők nem mennek, de rohannak a romlás tor-kába s nem gondolnak arra, ki őket várja az örökkévalóságban.

„Megáldlak újból titeket, családaitokat, az egyeteket s ügyeiteket, hogy ezen áldással a világ bajait állhatatosan eltűr-hessétek. Benedico stb.“

Vegyések.

A gyermekmenhely belsejét t. közönségünknek bemutatuk volt már. Azt hisszük azonban, hogy kedves dolgot teszünk, ha e jeles intézet egész képét adjuk. — Az első kép mutatja az intézet külsejét, mely Pesten a Mária-utczában van; mellette látható a terem, hol a szürke-nénike az asztal mellett ülő gyermekeket tanítja, a menhely terme, hol az ápoló csecsemők és dajkáik egy néne felügyelete alatt az éjlet töltik. A nagy kép, melyen a gyermekek négyszögű fekvőhelyen alusznak, a bőlesőde nappali termék mutatja. Ettől jobbra a felső kép a gyüléstermet tünteti elő; alul pedig van a kápolna, benne igen diszes oltárkép, mely gr. Károlyi Istvánné ajándéka. — Az intézetben oly szülők gyermekei tartatnak, kik vagy szegénységük miatt egész nap kereset után kénytelenek jární, vagy betegen a kórházban fekszenek. — E jótékony intézet katolikus főrangú hölgyek buzgalma által létesült.

Rövid hírek.

— O cs. királyi apostoli felsége 24-én reggel Budáról Bécsbe érkezett és délután Ischlbe utazott el.

— A fm. Hercegeprimás a mátra-verebélyi iskola nagybítására 60 frtot adományozni méltóztatott.

— M a s t a i Kajetán gróf a pápa legidősb fiére, m. héten meghalt szülőhelyén Sinigaliában. Született 1783-ban július 25-én. A szentatyát fiére halála nagyon lesújtotta.

— Király ő felsége a tomaji plébánosnak, U k m á r Antal ezimzetes kanonoknak 50 éven át folytatott hű szolgálataiért a lelkipasztorág és népiskola terén, valamint a közzjóra irányzott működéséért a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét adományozni méltóztatott.

Tanügyi jelentés.

A kassai kir. kath. férfitanítóképezdénél a jövő 187 $\frac{1}{2}$ -ki tanév f. évi október hó 1-én fog — szokott ünnepélyességgel megnyitást. Felvétetnek oly ép testű növendékek, kik a 15-évet már meghaladták, s az anyanyelv, számvetés és földrajz ismeretében s a történelemben legalább annyi jártassággal bírnak, amennyit a gymnasium, real- vagy polgári iskola négy alsóbb osztályában tanítanak. A felvétetni kívánó növendék erről vagy iskolai bizonyítványt köteles előmutatni vagy felvételi vizsgálatnak kell magát alávetnie. A beiratás tart. f. é. szeptember 27-étől október 1-éjéig.

Akik az intézetnél rendszeresített ösztöndíjak egyikeért, ingyenlakásért vagy egyéb pénzbeli segélyért kívánnak folyamodni, azok ebbeli kérvényeiket kellően fölszerelve, és pedig az ösztöndíjakért a mlts. vallás- és közoktatási miniszteriumhoz illetőleg a mlts. püspök urhoz, az ingyenlakásért a helybeli theol. intézet ngys. rektorához és az egyéb pénzbeli segélyért folyamodók a „segélyző pénztári elnökség“-hez ezimezve a beiratás alkalmával alulírottán nyújtás be.

A szegényebborsu növendékek az intézet vagyonához képest ingyenkönyvekkel és egyéb tanulási szerelvényekkel a tanév elején fognak megajándékozottatni.

Kelt Kassán, 1872. évi szeptember 1-én.

Dölle Ödön, tanítóképezdei igazgató.

Pályázat.

V a j s z k á n (Bács-megyében) az illyr-, magyar és német kántor-tanítói állomás üresedésbe jövén, ennek szabályszerű betöltése végett október hó 14-ig nyilvános pályázat hirdettetik, mely napon az orgonálás- és énekbeni probatévés után a választás is leead. — E v i j á r a d é k o k : a) készpénzben 135 frt; b) hat ül kemény fa, ölet 8 forintjával számítva; c) 12 pozsonyi mérő kétszer buza; d) egy fel telek föld haszonélvezete adóterherrel; e) 16 hold legelő és kaszáló illetmény kihasítva; f) 3 szobából álló kényelmes lakás tágas házi-kerttel; g) stóla mintegy 20 frt. — A kellőleg fölszerelt folyamodványok a vajszkai kath. iskolaszékre ezimezve nt. Balogh György tanfelügyelő alesperes urhoz Bácsba intézendők. Kelt V a j s z k á n, szept. 22. 1872. — R i b o v i e z András, plébános és iskolaszéki elnök.

Társulati értesítő.

Kimutatás a Szent István-Társulat igazgatóságához be-küldött pénzekről: Nagy Ignác községi kápl. 58 frt; Kraemer János r. palotai lelkész 37 frt 80 kr; Papp Dániel dévai sz. fer. rendi zárdafőnök 30 frt; Mladoniezky Ignác győri kápl. 191 frt 40 kr; Püspöky Alajos sarkadi plébános 34 frt 65 kr; Róthy Mihály veszpr. kápl. 51 frt 70 kr; Bagáry József mura-szombati kápl. 31 frt 50 kr; Supka Dezső pápai szent. fer. rendi házfőnök 88 frt 20 kr; Püspöky Alajos sarkadi pl. 3 frt 15 kr.

— **Jótékony adakozások.** Az ó-kanizsai hívek a szent-sír öreinek 19 frt 60 kr.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum“ nyomdájában 1872. (Barátok tere 7-dik szám.)